

ΜΟΥΣΙΚΗ (ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ)

Τι είναι μουσική;

Το ερώτημα αυτό είναι τόσο παλιό όσο και η μουσική, τόσο παλιό όσο και η ανθρωπότητα. Είναι η τέχνη και η επιστήμη του άσματος, που διδάσκει τους νόμους και τους κανόνες με βάση τους οποίους οι διαφορετικοί ήχοι αν συναρμολογηθούν μας δίνουν ευχάριστη μελωδία, η οποία είναι ικανή να εκφράσει τα συναισθήματα και τις ψυχικές καταστάσεις. Με άλλα λόγια εκφράζει τα συναισθήματα των ανθρώπων που είναι άλλοτε χαράς και άλλοτε λύπης.

Η μουσική παιδεία, καλλιεργεί το πνεύμα, έχει ύφος και ήθος. Το πρώτο μεταβάλλεται και το δεύτερο παραμένει αναλλοίωτο. Το ύφος έχει σχέση με την εξέλιξη και την πρόοδο, είναι το τεχνικό μέρος ή όπως θα λέγαμε το υλικό. Το ήθος έχει σχέση με το εσωτερικό, το ψυχικό, το πνευματικό όπου παραμένουν κάθε φορά τα ίδια.

Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι πρέπει να διδάσκεται η μουσική στους νέους για τους τρεις παρακάτω λόγους:

- 1) Για ευχαρίστηση και ψυχαγωγία .
- 2) Η μουσική μπορεί να ασκήσει ευεργετική επίδραση στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ακροατή – ανθρώπου.
- 3) Διότι μπορεί να συμβάλλει στη διανοητική και αισθητική απόλαυση και καλλιέργεια.

Δεν είναι τυχαίο γεγονός ότι η μουσική χρησιμοποιείται σε όλες σχεδόν τις θρησκείες .

Η τέχνη και η επιστήμη υψώνουν τον άνθρωπο ως το Θείο διότι ακολουθούν τον δρόμο της αγάπης ο οποίος δρόμος είναι βασισμένος στη γνώση.

Οι σπουδαιότερες κοινές γλώσσες στο παγκόσμιο στερέωμα είναι η μουσική και τα μαθηματικά.

Είναι σπουδαίο πράγμα να βλέπεις να συμπάλλουν δίπλα δίπλα σε μία χορωδία όλα τα κοινωνικά στρώματα (π.χ. Γιατρός με Τορναδόρο, Μπογιατζής με Καθηγητή κ.λ.π.). Αλήθεια δεν είναι αυτό καταπληκτικό ; Ποιο άλλο μέσο επικοινωνίας μπορεί να το πετύχει αυτό; Κανένα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καλλιεργείται το πνεύμα της ομαδικής εργασίας, αποφεύγοντας έτσι τον ατομισμό, την προσωπική προβολή και το κυριότερο να εξαλείφεται εντελώς ο εγωϊσμός.

Η Βυζαντινή μας μουσική δεν είναι μουσειακό είδος αλλά η αυτή κατά διαφόρους καιρούς τελειοποιημένη, τέχνη εξελίξιμη, εμπλουτιζόμενη και διαμορφούμενη σε νεότερες μορφές, πάντα όμως στα ευρύτερα και θεμελιώδη παραδοσιακά της πλαίσια.

Ο ήχος της καμπάνας λ.χ. είναι για μας μουσική, όταν όμως ο ήχος αυτός συνεχίζεται μονότονα σε βαθμό που να μας εξαντλεί το νευρικό σύστημα, ιδιαίτερα σε υψηλούς τόνους, τότε μιλάμε για « κωδωνοκρουσία ». Με την λέξη αυτήν εννοούμε πως δεν θέλουμε πια τον ήχο αυτό να τον ονομάσουμε μουσική!

Το Εκκλησιαστικό άσμα ή ψαλμωδία είναι ο συνδυασμός λόγου και μέλους, «φαρμάκου και μέλιτος» όπως αναφέρει ο Μέγας Βασίλειος. Βέβαια, στο Εκκλησιαστικό άσμα προηγείται ο λόγος, η μελωδία όμως είναι εκείνη που έχει την δύναμη να καθιστά το όλο νόημα του ύμνου μόνιμο στην διάνοια του ακροατή.

Οι Άγιοι Πατέρες στη θέση των μουσικών οργάνων προτείνουν τον άνθρωπο και κατ' επέκταση την ανθρώπινη φωνή. Κιθάρα είναι το στόμα, κύμβαλο τα κρουόμενα χείλη.

Ο σκοπός και ο χαρακτήρας της ψαλμωδίας ήταν, είναι, και θα παραμείνει προσευχητικός και παιδαγωγικός.

Για την καλύτερη προβολή και διάδοση της Βυζαντινής Μουσικής πρέπει:

- Να υπάρχουν δημόσιες εμφανίσεις των Βυζαντινών χορών (χορωδιών).

- Να υπάρχουν ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές και εμφανίσεις.
- Να υπάρχει δισκογραφική εργασία.
- Να υπάρχουν σύλλογοι.
- Να υπάρχουν σχολές και διδάσκαλοι.
- Να υπάρχουν Ιεροψάλτες.

Η παράδοση είναι μια δύναμη και ένας κίνδυνος. Δύναμη για εκείνους που τοποθετούνται εντός αυτής για να πάνε μπροστά και κίνδυνος για εκείνους που προσκολλούνται σε αυτήν (την μουσική) να γυρίσουν πίσω.

ΡΟΔΟΣ 12-11-2010

Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής
Μέλος του Συλλόγου Ιεροψαλτών Ρόδου
Καθηγητής Μουσικού Σχολείου Ρόδου
Ιωάννης Μαυρομάτης